

25 Mayıs 2020

Artan yoksulluk ve Sosyal Yardım Politikaları

Ülkemizdeki enflasyon ve işsizlik oranını düşük göstermek için türlü yöntemlere başvuranlar; yoksulluğu gizlemek için sosyal yardımların arkasına saklanmakta ve kitleleri yapılan köprüler, havaalanları, hastaneler ve güçlü ve istikrar içinde ekonomi sözleri ile oyalamaktadır.

Bu dönemde, birlikte büyüyen iki şey; bir tarafta Kamu Özel Sektör İşbirliği (KÖİ) projeleri ve bir süredir ihalesiz verilen kamu ihalelerinden yararlanan, isimlerini hepimizin bildiği az sayıdaki şirket, diğer tarafta ise on milyonlara varan halk kitlelerinde artan yoksulluk.

Anayasamızda “işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak” Devletin görevlerinden birisi olarak tanımlanmıştır. Bunun yerine, kamu kurumları ve belediyelerin dağıttığı sosyal yardımlar giderek yaygınlaşmış, seçimlerde adeta oy devşirmenin aracı haline getirilmiştir.

TÜİK'e göre, (pandemi öncesi) Şubat 2020 ayında işsizlik %13,6 seviyesine yükseldi. 18 yıllık dönemin sonunda, avantaj olarak nitelendirilen genç nüfusta (15-24 yaş) işsizlik oranı %24,4, kadın genç nüfusta ise %25,6 oldu. Her 4 Türk gencinden birisi hem okumuyor, hem de işsiz!

Ekonomide Cumhuriyet tarihinin en yüksek borçlanması ile sağlanan “sanal büyüme” yılları sona erip, yaşanan ekonomik kriz virüs salgınında etkisiyle daha da derinleşirken, geniş halk kitlelerinde işsizlik, yoksulluk, borçluluk, gelecek kaygısı ve güvensizlik de çığ gibi büyüyor.

Gelir dağılımındaki dengesizlik giderek artmaktadır. Ülkemizdeki dolar milyarderi sayısı sürekli artarken, her asgari ücret belirlenmesi döneminde “kaynak yok, ülke batır” vb. sözleriyle milyonlarca çalışan, yoksulluk sınırının altında çalışmaya mahkûm edilmektedir.

İşsizliğin ve yoksulluğun her geçen gün arttığı, milyonların açlığa mahkûm edildiği süreçte; yararlanan sayısı ve kapsamı giderek artan sözde “sosyal yardım politikaları” ile, yoksulluk içinde kıvranan insanlar sadakaya alıştırılmakta ve kendini iktidara borçlu hissetmektedir.

Uygulanan yanlış politikalar sonucu işsizliğe ve yoksulluğa mahkûm edilen milyonlarca insan; yardımlardan mahrum olmamak, hatta aç kalmamak için, “kadrolu seçmen” olarak mevcut iktidarı desteklemeye devam etmekte ve seçimlerde oy deposu haline gelmektedir.

Çeşitli kamu kurum ve kuruluşları çeşitli araç ve yöntemlerle yoksul kitlelere maddi ve mal/hizmet şeklinde transfer sağlamaktadır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Vakıflar, MEB, Yurt-Kur, TKİ ve TTK ve belediyeler çeşitli adlar altında sosyal yardımlar yapmaktadır.

Yaşlı ve engelli aylığı, genel sağlık sigortası primleri, evde bakım, kömür yardımı ve öğrenci bursları gibi birçok alanda yapılan yardımlar sosyal yardım kabul ediliyor. Ayrıca bazı eğitim, sağlık, sosyal güvenlik harcamalarının yanı sıra belediye yardımları da kamu sosyal yardımına dâhil.

Koç Üniversitesinden Erdem Yörük'ün araştırmasına göre, 1980'de sosyal yardımların gayri safi milli hasıladaki (GSMH) payı sadece %2,2 idi. Ancak bu oran, özellikle 1995'ten itibaren büyük bir ivme kazanarak 2009 yılında %13 ile tepe noktasına ulaşıyor, 2016'da ise %12.5 oluyor.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığınca yayınlanan faaliyet raporlarında Bakanlık aracılığıyla sosyal yardımdan yararlanan kişi sayısının yıllar içinde arttığı belirtiliyor. Ancak yararlanan kişi sayısı ve harcamalara ait detaylı bilgiye resmi verilerden ulaşmak mümkün değil.

Ancak Bakanlık raporlarında, 2017'de 3,2 milyon hane için 36 milyar TL ve 2018'de 3,5 milyon hane için 43 milyar TL harcadığını belirtiyor. TÜİK'e göre ortalama hane halkı büyüklüğü 3,35 kişiden hareketle, sadece Bakanlık yardımından yararlanan 11,72 milyon kişi oluyor.

Cumhurbaşkanlığı 2020 Yıllık Programı'na göre ise, belediyeler dışındaki kamu kuruluşlarının sosyal yardım harcamalarından 17 milyon kişi yararlanmış. Aynı raporda, belediyelerin tüm sosyal yardımları 2016'da 2,1 milyar TL, 2017'de 3,2 milyar TL ve 2018'de 4,9 milyar TL'ye ulaştı.

Covid-19 sonrası, Ankara, İstanbul gibi belediye başkanlarının yardım toplama kampanyaları İçişleri Bakanlığı genelgesiyle yasaklandı ve milyon TL tutarındaki bağışların bulunduğu hesaplar bloke edildiyse de, belediyelere yapılan sosyal yardım başvuruları ve kampanyalar devam ediyor.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi sosyal yardım için başvuran aile sayısının 1.049.000 olduğunu, dağıtılan gıda ve hijyen kolisi sayısının 321.000, alışveriş destek kartı sayısının 35.000, askıdan alınan fatura sayısının 150.000'e ulaştığını açıkladı.

Ankara Büyükşehir Belediyesi ise 125.000 'den fazla ailenin sosyal yardım için başvurduğunu açıkladı. Askıda fatura uygulamaları İstanbul, Ankara, İzmir, Aydın, İzmit, Antalya ve Edirne gibi belediyelerde uygulanıyor. Kapatılan faturaların tutarı ise milyonlarca TL seviyesinde.

Belediyelerin yaptığı yardımlardan yararlanan sayısı kesin olarak tespit edilemese de oldukça yüksek olduğu açıktır. Merkezi Yönetim kuruluşlarına bunları da eklersek, ülkemizde sosyal yardımlardan yararlanan sayısının 30 milyonun çok üzerinde olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Sosyal yardımlardan yararlanan 30 milyon civarındaki nüfus, 5-6 büyük ülke hariç tutulduğunda, Avrupa'daki hemen hemen tüm ülkelerin nüfuslarından daha fazladır. Burada önemli olan soru şudur: Yoksullukla etkin bir şekilde mücadele edilemez mi? Başarılı olunamaz mı?

18 yıllık dönemde ülkeyi yönetenler, vatandaşa iş bulma görevlerini yerine getirmemiş, bu konuda başarısız mı olmuşlardır? Yoksa geniş halk kitlelerinin yoksulluğu bilinçli olarak tercih edilerek, bu husus yönetilerek, seçmenin tercihleri etkilenmeye mi çalışılmaktadır?

TUIK verilerine göre, nüfusun %15'inden fazlası yoksulluk sınırı altındadır ve milyonlarca hane yaşamını yardıma muhtaç bir şekilde sürdürmektedir. Bu ortamda, vatandaş sen ben kavgası, laf ebeliği değil; alın teri ile çalışabileceği iş imkânları yaratılmasını beklemektedir.

Devletin görevi vatandaşlarına yardım yapmak değil, iş imkânı sağlamaktır. Bunun için uygun yatırım ve iş ortamını sağlamak, yeni iş alanları açmaktır. En başta, genç işsizler ordusuna, yani eğitime devam etmeyen ve işsiz olan her 4 gencimizden birisine iş imkânları yaratmaktır.

18 yıllık dönemde; yatırım, üretim ve istihdam değil; beton ekonomisi desteklenmiş, herkes borçlanarak harcamaya teşvik edilmiş, vatandaşlar kredi kısılacı altında ezdirilmiş, kredi kartı borcu kredi kartı ile kapatılmış ve on milyonlar sosyal yardımlara muhtaç hale getirilmiştir.

Bunu yaparken, kendisine bağımlı bir halk kitlesi yaratmış ve "kadrolu seçmen" bir topluluk oluşturmuştur. Hatta işi daha ileri götürerek, seçim kampanyaları sırasında AKP dışında bir parti seçim kazanırsa sosyal yardımların kesileceği korkusunu yaymaktan çekinmemiştir.

Peki, bu durum değişmez mi? Şüphesiz değişir. Yapılması gereken, tarımda, sanayide, hizmet sektöründe, başta KOBİ'ler olmak üzere, girişimciye, esnaf ve sanatkârlara, uygun ortamın sağlanması, engellerin kaldırılması ve gerekli teşvik mekanizmalarıyla desteklenmesidir.

Bu yapıldığı takdirde verimli yatırımların ve istihdamın önü açılacak, evinde oturan gençlerimiz çalışmaya başlayacak, alın teri ile kazancını sağlayacak ve sosyal yardımlara muhtaç durumdan kurtulacaktır. İnsanın alın teri ve emeğiyle hak ederek kazandığı para, helaldir.

Gençlerin, kadınların, evde oturan, sosyal yardımlarla geçinen milyonların hem gelir elde etmeleri, hem de ekonomiye katkıda bulunmaları sağlanacak, bu suretle üretim artacak, ülke ekonomisi gelişecek, vatandaşın gelir düzeyi, bütün olarak toplumun refah seviyesi yükselecektir.

Bu misyon, geçmişte bunu başardık, yine başarabiliriz. Çiftçisiyle, sanayicisiyle, KOBİ'siyle, esnafıyla, el ele vererek, yeni bir yatırım, üretim ve ihracat hamlesi başlatabilir, 7'den 70'e herkesin iş bulacağı, gelirin artacağı, daha mutlu ve rahat olacağı, bir dönemi başlatabiliriz.

Sosyal yardımların kesileceği iddiası kesinlikle doğru değildir. Bu yardımları kesmek yerine, vatandaşın sosyal yardımlara muhtaç olmayacağı, aksine kendi işini ve aşını, alın teri ile kazanacağı, ülke kalkınmasına katkıda bulunacağı, yeni bir üretim ekonomisi dönemi başlatacağız.

Bu vesile ile, Ulu Önderin bu konudaki ünlü sözlerini hatırlamakta fayda var. "Çalışmadan, yorulmadan, üretmeden rahat yaşamak isteyen toplumlar; önce haysiyetlerini, sonra hürriyetlerini ve daha sonra da istiklal ve istikballerini kaybetmeye mahkûmdurlar. M. Kemal Atatürk"